Parlaimint na hEorpa
2019-2024

An Coiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne
An Cathaoirleach

07.11.2023

An tUasal David McAllister
Cathaoirleach
An Coiste um Ghnóthaí Eachtracha
AN BHRUISÉIL

Ábhar: Tuairim maidir le Cearta an duine agus an daonlathas ar domhan agus beartas an Aontais Eorpaigh i leith an ábhair – tuarascáil bhliantúil 2023 (2023/2118(INI))

A Chathaoirligh, a chara,

Faoin nós imeachta dá dtagraítear thuas, iarradh ar an gCoiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne tuairim a chur faoi bhráid do choiste. Trí nós imeachta i scríbhinn an 13 Iúil 2023, chinn an coiste an tuairim a sheoladh i bhfoirm litreach.

Rinne an Coiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne breithniú ar an ábhar ag an gcruinniú a bhí aige an 7 Samhain[1]. Ag an gcruinniú sin, chinn sé a iarraidh ar an gCoiste um Ghnóthaí Dlíthiúla, mar an coiste atá freagrach, na moltaí seo a leanas a ionchorprú ina thairiscint i gcomhair rúin.

Is mise le meas,

Robert Biedroń

[1] Bhí na daoine seo a leanas i láthair ag an vótáil chríochnaitheach: Isabella Adinolfi, Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Maria da Graça Carvalho, Rosa Estaràs Ferragut, Seán Kelly, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Radka Maxová, Karen Melchior, Johan Nissinen, Maria Noichl, Sirpa Pietikäinen, Samira Rafaela, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek, Eleni Stavrou, Hilde Vautmans, Angelika Winzig, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska

MOLTAÍ

1. ag cáineadh chúlú leanúnach chearta an duine, lena n-áirítear cearta na mban agus comhionannas inscne, le hiriseoirí, gníomhaithe agus cosantóirí chearta an duine ar mná iad, lena n-áirítear cosantóirí SRHR, atá faoi bhagairt go háirithe agus atá spriocdhírithe go comhsheasmhach; ag cáineadh an tsáraithe thromchúisigh ar chearta an duine san Afganastáin ó ghlac an Talaban seilbh ar an tír, go háirithe beartas na cinedheighilte inscne atá ag iarraidh cearta na mban agus na gcailíní a chur faoi chois; ag cáineadh Pharlaimint na hIaráine as reachtaíocht dhanartha nua a rith lena bhforchuirtear pionóis níos déine ar mhná a sháraíonn rialacha a bhaineann leis an hijab; á athdhearbhú go dtacaíonn sí go daingean leis an nGluaiseacht 'Mná, Saol agus Saoirse' san Iaráin; ag tabhairt dá haire freisin go bhfuil gá le hurraim do chearta an duine chun go bhfeidhmeoidh an daonlathas; ag athdhearbhú a hiarrata go ndéanfaí Plean Gníomhaíochta III maidir le hInscne (GAP III) a chur chun feidhme go hiomlán agus go mbeadh beartais maidir le comhionannas inscne agus cumhachtú na mban agus na gcailíní ina dtosaíocht i gcaidreamh seachtrach an Aontais, go déthaobhach agus i bhfóraim iltaobhacha; ag cur béim ar an bhfíoras nach mór urraim do chearta agus saoirsí bunúsacha a bheith ina cuid fhíor-riachtanach de phróiseas aontachais leis an Aontas; ag cur béim ar an bhfíoras go bhfuil cearta an duine, an daonlathas agus an smacht reachta idirspleách agus nach mór do Bhallstáit AE uile lánurraim a thabhairt do na luachanna AE; á chur i bhfios go láidir gur gá don Aontas seasamh le cearta bunúsacha, agus béim ar leith á leagan ar a ghné sheachtrach, chun bheith ina ghníomhaí iontaofa sa chaidreamh Eorpach agus sa chaidreamh domhanda seachtrach, lena n-áirítear do mhná agus do dhaoine LADTI; i ndáil leis an méid sin, ag cur béim ar an bhfíoras go bhfuil méadú ag teacht ar thionscnaimh fhrithinscneacha, fhrithdhaonlathacha agus homafóbacha sna Ballstáit; á chur i bhfáth nach bhfuil aon áit inár n-aontas ag limistéir atá saor ó LADTI a tugadh isteach sa Pholainn in 2019, ná ag dúnmharuithe homafóbacha sa tSlóvaic agus á iarraidh ar pháirtithe pobalacha laistigh de na Ballstáit sin faoi seach dínit an duine aonair a urramú trí chaoinfhulaingt; ag tabhairt dá haire go bhfuil méadú ar an gcúlú maidir le sláinte ghnéis agus sláinte atáirgthe agus na cearta a bhaineann leo, ar cearta bunúsacha iad, agus ag cur béim ar an bhfíoras gur oirbheart seanbhunaithe de chuid gníomhaithe frithdhaonlathacha iad na hionsaithe ar SRHR chun cearta agus saoirsí a chreimeadh tuilleadh san Aontas Eorpach agus go hidirnáisiúnta;

2. á chur i bhfáth go bhfuil mná agus cailíní, lena n-áirítear daoine LADTI, níos leochailí i gcoinbhleachtaí; ag cáineadh chogadh na Rúise atá neamhdhleathach gan chúis i gcoinne na hÚcráine agus na n-iarmhairtí díréireacha atá ann do mhná agus do chailíní; ag aithint mhisneach bhansaighdiúirí na hÚcráine, agus na mban a chuireann tacaíocht neamh-chomhraic ar fáil, arb ionann iad agus dara líne chosanta ar an láthair; á iarraidh go dtabharfaí an Rúis chun cuntais as gach sárú ar chearta an duine i gcoinne na mban agus na gcailíní, lena n-áirítear gach cás maidir le foréigean inscnebhunaithe amhail foréigean gnéasach agus éigniú, ach gan a bheith teoranta dóibh sin; á iarraidh go n-áiritheofar go mbeidh rochtain ag gach íospartach ar an gceartas;

3. ag cáineadh go láidir gach cineál foréigin inscnebhunaithe agus á iarraidh go ndéanfaí gníomhaíocht chinntitheach chun deireadh a chur leis an bhforéigean gnéasach mar arm cogaidh, chun íospartaigh a chosaint agus chun cabhrú leo agus chun a rochtain ar an

gceartas a mhéadú; ag tabhairt dá haire, i gcomhréir le Rún 1820 (2008) ó Chomhairle Slándála na Náisiún Aontaithe, gur féidir le héigniú agus cineálacha eile foréigin ghnéasaigh a bheith ina gcoir chogaidh, ina gcoir in aghaidh na daonnachta, nó ina gcomhchuid den chinedhíothú; á iarraidh ar na Ballstáit a n-oibleagáidí a chomhlíonadh maidir leis na daoine atá freagrach as na gníomhartha sin a ionchúiseamh agus á chur i bhfáth a thábhachtaí atá sé deireadh a chur le saoirse ó phionós; ag tabhairt dá haire, agus é ina ábhar imní di, go n-úsáidtear ciorrú ball giniúna ban, póstaí leanaí agus póstaí éigeantais, foréigean onóra, 'póilíneacht mhoráltachta' agus gáinneáil ar mhná agus ar chailíní; á chur in iúl gur geal léi aontachas AE le Coinbhinsiún Iostanbúl agus ag spreagadh gach tír san Eoraip chun é a chur chun feidhme; á chur i bhfáth a thábhachtaí atá sé foréigean inscnebhunaithe a shainaithint mar réimse coireachta faoi Airteagal 83(1) CFAE agus á athdhearbhú gur gá éigniú ar bhonn easpa toilithe a choiriúlú faoi dhlí AE;

4. á chur i bhfáth go bhfuil mná agus cailíní ó mhionlaigh eitneacha, reiligiúnacha agus creidimh níos leochailí fós maidir le foréigean inscnebhunaithe agus idirdhealú; á thabhairt chun suntais nach bhfuil deireadh go fóill leis an idirdhealú atá á dhéanamh ar dhaoine LADTI+ agus á iarraidh ar AE agus ar a Bhallstáit aon stiogmatú, coireanna fuatha agus fuathchaint, géarleanúint, 'teiripí tiontaithe' mar a thugtar orthu, ciorrú ball giniúna idirghnéasach, éigniú ar scáth ceartú agus gach cineál foréigin a cháineadh gan amhras;

5. á chur i bhfáth gur cearta an duine iad SRHR agus nach mór do Bhallstáit AE seasamh leo, i gcomhréir le caighdeáin idirnáisiúnta maidir le cearta an duine, agus á chur in iúl gur cúis mhór imní di cúlú domhanda i ndáil le comhionannas inscne agus SRHR, lena n-áirítear san Aontas; ag cáineadh chinneadh mhí Dheireadh Fómhair 2020 ó Bhinse Bunreachtúil na Polainne agus chinneadh ó Rialtas na hUngáire chun iallach a chur orthu siúd atá ag iarraidh ginmhillte éisteacht le buille croí féatais agus á iarraidh go ndéanfaí iad a aisiompú láithreach; ag leagan béim ar a thábhachtaí atá sé dea-shampla a thabhairt agus á iarraidh an athuair go gcumhdófaí an ceart chun ginmhilleadh dlíthiúil agus sábháilte a fháil i gCairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh; á iarraidh go dtabharfadh AE tosaíocht do rochtain ar SRHR mar chuid de chearta an duine a chur chun cinn agus dá spriocanna forbartha inbhuanaithe a bhaint amach; á iarraidh go dtabharfaí tacaíocht do chosantóirí chearta an duine agus d'eagraíochtaí na sochaí sibhialta atá gníomhach chun rochtain ar SRHR a chur chun cinn agus a éascú, a bhfuil a gcuid oibre faoi bhagairt ó laghdú spáis na sochaí sibhialta; á thabhairt chun suntais go bhfuil gá le cabhair dhaonnúil inscne-íogair ionas gur féidir léi dul chomh fada leo siúd is leochailí atá i ngátar; á iarraidh go mbeadh rochtain uilíoch ar sheirbhísí SRHR, agus go mbeadh inrochtaineacht ar ionaid sláinte SRHR go háirithe, lena n-áirítear pleanáil chuimsitheach teaghlaigh, frithghiniúint agus faisnéis neamhchlaonta, cúram réamhbhreithe, breithe clainne agus iarbhreithe, chomh maith le cúram VEID, lena n-áirítear cógas PEP/PrEP; á athdhearbhú gur cineál foréigin inscnebhunaithe é diúltú seirbhísí agus cearta cuimsitheacha sláinte gnéis agus atáirgthe ardcháilíochta a sholáthar; ag cur béim ar an bhfíoras gur gá rochtain leanúnach a bheith ag mná agus cailíní ar sheirbhísí sláinte gnéis agus atáirgthe le linn coinbhleachta agus easáitithe, lena n-áirítear rochtain ar bhreith sábháilte, seirbhísí pleanála teaghlaigh, ginmhilleadh dleathach agus sábháilte nó bainistiú cliniciúil ar éigniú; á iarraidh go gcuirfear cistí ar fáil chun seirbhísí sláinte gnéis agus atáirgthe atá riachtanach agus tarrthálach a sholáthar, i gcomhréir le Pacáiste na Náisiún Aontaithe um Sheirbhísí Tosaigh Íosta; ag

cáineadh iarrachtaí leanúnacha eile chun an rochtain ar chúram sláinte gnéis agus atáirgthe a stiogmatú agus a laghdú; ag cáineadh bagairtí, ionsaithe agus pionóis uile na ngníomhaithe a chuidíonn le mná rochtain a fháil ar fhrithghiniúint nó ar ghinmhilleadh, amhail cáineadh Justyna Wydrzynska sa Pholainn i mí an Mhárta 2023;

6. á thabhairt chun suntais a thábhachtaí atá sé rochtain ar oideachas ardcháilíochta a áirithiú do chailíní agus comhdheiseanna a áirithiú, mar réamhchoinníoll maidir le cumhachtú na mban agus lántairbhe a bhaint as a gcearta; á athdhearbhú a thábhachtaí atá oideachas gnéasachta cuimsitheach atá oiriúnach ó thaobh aoise de agus bunaithe ar fhianaise, laistigh den Aontas agus lasmuigh de araon, chun steiréitíopaí inscne agus noirm shochaíocha dhíobhálacha a dhíothú; ag tabhairt dá haire go bhfuil an t-oideachas cuimsitheach, lena n-áirítear oideachas eolaíoch amhail ábhair ETIM, ach gan a bheith teoranta dóibh sin, tábhachtach chun scileanna, obair chuibhiúil agus poist sa todhchaí a fháil, agus chun steiréitíopaí agus claontacht inscne a shárú.

IARSCRÍBHINN: LIOSTA DE NA hEINTITIS NÓ NA DAOINE ÓNA bhFUAIR AN RAPÓIRTÉIR IONCHUR

Rinneadh an liosta seo a leanas a tharraingt suas faoi fhreagracht eisiach an Rapóirtéara. Fuair an Rapóirtéir ionchur ó na heintitis nó na daoine seo a leanas nuair a bhí an tuarascáil á hullmhú, go dtí gur glacadh sa choiste í:

Eintiteas agus/nó duine
Dearbhaíonn an Rapóirtéir nach bhfuair sé ionchur ó aon eintiteas ná ó aon duine. Rapóirtéir: Arba Kokalari